11/02/2021

Η Εκκλησία της Κύπρου για τα 200 από την Ελληνική Επανάσταση

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Συνεδρίασε σήμερα Πέμπτη 11 Φεβρουαρίου η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου, στην πρώτη τακτική συνεδρία τους έτους, η οποία μεταξύ άλλων εξέδωσε τη διακήρυξη για την επέτειο των 200 ετών από της ενάρξεως της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821.

Στις άλλες αποφάσεις:

1) Απέτισε φόρο τιμής προς τον εκλιπόντα Αρχιμ. Γρηγόριο Μουσουρούλη, τέως Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου και ευχήθηκε υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του.

2) Διόρισε τον Αρχιμ. Γεώργιο Χριστοδούλου ως νέον Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου.

3) Ενημερώθηκε από τους επί κεφαλής εις τους Διορθοδόξους, Διαχριστιανικούς και Διαθρησκειακούς διαλόγους Αρχιερείς, για τη συμμετοχή τους στους ως άνω διαλόγους. Έγινε συζήτηση και ελήφθησαν σχετικές αποφάσεις.

4) Ενέκρινε τα μέλη των Συνοδικών Επιτροπών, τα οποία εισηγήθησαν οι Αρχιερείς-Πρόεδροι των ως άνω Επιτροπών, όπως διαλαμβάνεται στον νέο Καταστατικό Χάρτη.

5) Εξέλεξε ως νέα μέλη της Ανακριτικής Επιτροπής για την επόμενη πενταετία τον Μητροπολίτη Πάφου και τους Επισκόπους Λήδρας και Χύτρων.

6) Ώρισε τα νέα μέλη των Επισκοπικών Δικαστηρίων για την επόμενη πενταετία.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

Η αποτίμηση του αγώνα και το δικό μας χρέος

Υπάρχουν επέτειοι που, παρόλο ότι πέρασαν αιώνες πολλοί από τότε που έκαναν την εμφάνισή τους στην Ιστορία, εξακολουθούν να κάνουν την καρδιά μας να αιμορραγεί. Τέτοια είναι π.χ. η επέτειος της άλωσης της Κωνσταντινούπολης και η επέτειος της εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο. Υπάρχουν άλλες που, για τη σημερινή δύσκολη εποχή, έχουν χάσει πια το νόημά τους. Υπάρχουν όμως κάποιες που ανασταίνουν μέσα μας ένα πρωτοφανέρωτο μεγαλείο, μιαν περηφάνια εθνική, πρωτόγνωρη και δυσκολοπερίγραπτη, γιατί είναι επέτειοι που αισθάνεσαι ότι το έθνος σου έκαμε το χρέος του. Τέτοια μοναδική επέτειος είναι για μας η 25η Μαρτίου 1821. Αιώνες πολλοί προετοίμαζαν την ημέρα αυτή. Υπήρξε γέννημα μακράς προπαρασκευής, σταθερής προσήλωσης στην υψηλή κληρονομιά της φυλής, αφοσίωσης στα ιδανικά της θρησκείας, υπεράνθρωπων προσπαθειών και μακρών θυσιών.

Πριν καλά καλά κοπάσει το κονταροκτύπημα πάνω στα τείχη της Βασιλεύουσας, πριν σβήσει η ηχώ των οιμωγών, ο Ελληνισμός, με ολοπόρφυρα τα μάτια ακόμα, προδιέγραφε στόχους και κατευθυντήριες γραμμές για μελλοντική εξόρμηση. Κι έφτασε, ύστερα από τέσσερις αιώνες ανείπωτης συμφοράς, στο ξέφωτο της 25ης Μαρτίου 1821. Αυτή τη μέρα οι πρόγονοί μας έδωσαν εξετάσεις μπροστά στον Θεό και στους ανθρώπους. Έδειξαν την ταυτότητά τους την εθνική και βρέθηκαν εν τάξει.

Η 25η Μαρτίου βρίσκεται στην πιο ψηλή κορυφή της Ιστορίας μας. Εκεί που ο αέρας είναι αμβροσία. Απ’ εκεί μπορούμε να αγναντέψουμε την πορεία της φυλής μας μέσα στα περασμένα. Και μπορούμε να το κάνουμε αυτό με αυτοπεποίθηση. Να σταθούμε, χωρίς ντροπή, μπροστά στις άλλες κορυφές της ελληνικής ζωής, που θ’αντικρύσουμε από κει ψηλά. Να δούμε απ’ εκεί τον Μαραθώνα, τις Θερμοπύλες, τη Σαλαμίνα. Να χαιρετίσουμε απ’ εκεί τον Αισχύλο, τον Ηράκλειο, τον Παλαιολόγο, χωρίς να νιώθουμε μειονεκτικά, χωρίς να μας ταπεινώνει ο μεγάλος και ιερός ίσκιος τους. Διότι όπως και τότε, έτσι και τώρα, περισσότερο τώρα, το έθνος δεν συζήτησε ούτε διαπραγματεύτηκε την ελευθερία του. Και προτίμησε αντί ζωής χωρίς ελευθερία, τον θάνατο.

Οι Έλληνες ριγμένοι, από την αρχή της Ιστορίας τους, πάνω σ’ ένα γυμνό και θαλασσόδαρτο βράχο, ολιγάριθμοι, στο κέντρο ενός κυκεώνα ιδεών και λαών, με σύντροφο παντοτινό τη φτώχεια, πάλεψαν με τον βράχο και τη θάλασσα, μ’ επίβουλους γείτονες και πλήθος επιδρομέων. Αγωνιστές στον πόλεμο και στην ειρήνη, ταύτισαν το όνομά τους με τη μάχη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την ελευθερία και έδωσαν, θεωρητικά και πρακτικά, προβάδισμα στο πνεύμα κι όχι στην ύλη. Γι’αυτό κι ό,τι γενναίο και υψηλό δημιούργησαν, σε οποιαδήποτε περίοδο της Ιστορίας τους, δεν υπήρξε ψυχική έκρηξη μιας στιγμής, αλλ’ ήταν η συνεχής έκφραση του εσωτερικού ψυχικού τους κόσμου. Ενός κόσμου που εξέφραζε την επιγραμματική διατύπωση του Θουκυδίδη, στον Επιτάφιο του Περικλέους, «εύδαιμον το ελεύθερον, το δε ελεύθερον το εύψυχον».

Έτσι κι η επανάσταση του 1821. Δεν ήταν ούτε πράξη της στιγμής, ούτε ένα απλό κίνημα απόκτησης της ελευθερίας ενός υπόδουλου λαού, που συναντά κανείς συχνά στην Ιστορία των λαών. Για τους Έλληνες πρόβαλλε η ανάγκη της εσωτερικής ελευθερίας του ανθρώπου, ελευθερίας της σκέψης και των ενεργειών του, ελευθερίας της συνείδησης και πίστης σε ορισμένα απαρασάλευτα ιδανικά και αρχές που εδημιούργησε το παρελθόν και η Ιστορική παράδοση. Η Ελληνική επανάσταση εξερράγη γιατί αυτό απαιτούσε η εθνική ιδέα, που είχε γιγαντωθεί και που είχε προηγουμένως, για πολλούς αιώνες, γαλουχήσει την εθνική συνείδηση των Ελλήνων και απαιτούσε από αυτήν, επιτακτικά, την πραγμάτωσή της. Εκείνοι

που είχαν πατρίδα τη μητέρα του πνεύματος θεωρούσαν ύψιστη υποχρέωσή τους τον αγώνα μέχρι θανάτου για την επικράτηση του πνεύματος στον κόσμο.

Εξάλλου στον Ελληνισμό δεν ευδοκίμησαν ποτέ οι Ιερεμίες. Ποταμοί Βαβυλώνος για να αποθέσουν τις κιθάρες τους και να κλαύσουν «εν τω μνησθήναι της Σιών» δεν υπήρξαν, ούτε υπάρχουν στην Ελλάδα. Στην Ελλάδα υπάρχουν ποταμοί αιμάτων και τάφοι ενδόξων νεκρών, η θέα των οποίων δεν προκαλεί δάκρυα αλλά υποδεικνύει το καθήκον της εκδίκησης για την εθνική ταπείνωση. Γι'αυτό κι όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου και επέστη η στιγμή για να αποτινάξει η Ελληνική ψυχή τη νάρκη, στην οποία ο λήθαργος της δουλείας την είχε βυθίσει, ύψωσε περήφανα την κεφαλή, ανόρθωσε το σώμα και βρυχήθηκε σαν λιοντάρι. Οι εχθροί στάθηκαν απέναντί της στην αρχή εξαγριωμένοι και έπειτα έντρομοι, οι δε φίλοι έμειναν κατάπληκτοι από θάμβος.

Οι πρόγονοί μας δεν είχαν, τότε, την κατάλληλη υλική προπαρασκευή για πόλεμο. Γνώριζαν και την τρομερή δύναμη των Τούρκων. Κι όμως ξεσηκώθηκαν εναντίον τους, έτοιμοι να θυσιαστούν για το υπέρτατο των ιδανικών, την ελευθερία, που ήξεραν ότι αποκτάται πάντοτε με αίμα. Είχαν πλήρη συναίσθηση της απόφασής τους. Επρόκειτο ή για θρίαμβο και εθνική μεγαλωσύνη ή για πλήρη όλεθρο και αφανισμό του ελληνικού έθνους από το προσκήνιο της Ιστορίας. Και το γεγονός αυτό τους εμψύχωσε. Αφού διακυβεύονταν τα πάντα, θα' πρεπε πάση θυσία να νικήσουν. Ένας ολόκληρος λαός περίμενε τη μεγάλη, την ιστορική στιγμή του. Κι όταν αυτή έφτασε, του δόθηκε ολόκληρος χωρίς δισταγμό, χωρίς αμφιβολία, χωρίς φόβο, χωρίς επιφύλαξη.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι στο θαύμα αυτό της εξέγερσης του έθνους θαυμαστή και μοναδική ήταν η συμβολή της Εκκλησίας. Αμέσως μετά την υποδούλωση, τα σύμβολα της Αυτοκρατορίας τα κράτησε η Εκκλησία και τα διατήρησε, με κάθε θυσία, μέσα στους μαύρους αιώνες, της σκλαβιάς. Μέσα στους φοβερούς και ασέληνους αυτούς αιώνες, αυτή στάθηκε το πνευματικό και εθνικό κέντρο της μαρτυρικής φυλής. Ενάντια στους αρχηγούς της ξεσπούσε κάθε επίθεση των Τούρκων. Κι έχει λεχθεί χαρακτηριστικά πως σε πολλές κρίσιμες ώρες στους χρόνους της δουλείας, στο ράσο στάθηκε η εθνική σημαία της Ελλάδας.

Αν υπάρχουμε σήμερα ως Ελληνική φυλή είναι γιατί κρατηθήκαμε από το άμφιο της Εκκλησίας όλα αυτά τα χρόνια. Δεν θα βρίσκαμε αρχή και τέλος αν θέλαμε να μετρήσουμε και να αξιολογήσουμε τους εθνικούς ήρωες της Εκκλησίας μας, όσους μαρτύρησαν πριν και μετά την άλωση, μέχρι τον Γρηγόριο Ε΄ και τον Κύπρου Κυπριανό. Όλοι αυτοί έγραψαν με το αίμα τους το «πιστεύω» της εθνικοθρησκευτικής μας ενότητας. Η Ιστορία μας είναι γεμάτη από αιματωμένα άμφια, εμπρησμένες και κατεδαφισμένες εκκλησίες, από κατασπασμένα

εικονίσματα. Για τους υπόδουλους Έλληνες, η Ορθοδοξία ήταν κάτι παραπάνω από θρησκευτικό δόγμα. Ήταν το πνευματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εκφραζόταν η εθνική τους συνείδηση, ολόκληρος ο κόσμος τους, που έκλειε μέσα του το ένδοξο παρελθόν και τις ελπίδες της απολύτρωσης.

Αλήθεια! Τι θα' ταν το '21 χωρίς την Εκκλησία, χωρίς το Κρυφό Σχολειό, χωρίς το ράσο και την αδιάκοπη λειτουργική ζωή; Αναμφισβήτητα δεν θα υπήρχε το ΄21. Κι από την άλλη, ο ηρωισμός και η αυτοθυσία που επέδειξαν οι αγωνιστές του ΄21 οφείλονταν σε δύο κυρίως ελατήρια: την αγάπη προς την πατρίδα και την αγάπη προς τη θρησκεία.

Διακόσια χρόνια από τότε, αξιολογούμε, με ευγνωμοσύνη, τα αποτελέσματα εκείνου του επικού αγώνα·

Το έθνος τότε κινδύνευε από τη συνεχή φθορά και οδηγείτο σε πλήρη αφανισμό. Το πρώτο επίτευγμα της επανάστασης του '21 ήταν η διατήρηση του ελληνικού έθνους, ως συγκροτημένου πια κράτους, έστω και περιορισμένου σε έκταση, με κύριο μέλημά του να διασώσει την παλιά του παράδοση και να συνεχίσει τον εθνικό ελληνικό πολιτισμό. Συγχρόνως η Ελληνική επανάσταση οδήγησε στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και από άλλους λαούς της Βαλκανικής και στον περιορισμό, με τον τρόπο αυτό, της τουρκικής κυριαρχίας σε έκταση, λόγω της απόσπασης από αυτή κατεχομένων εδαφών. Κι ακόμα, στερέωσε σ' όλο τον κόσμο την ιδέα ότι κάθε ξενική κυριαρχία είναι παροδική.

Η φετινή μεγάλη επέτειος των 200 χρόνων από την έναρξη του αγώνα της παλιγγενεσίας πρέπει να αποτελεί για μας κι ένα μάθημα αυτογνωσίας. Μάθημα περισυλλλογής και μνήμης, συναγωγής συμπερασμάτων από την πορεία του αγώνα και τις αντιξοότητες που παρουσιάστηκαν στον δρόμο του.

Ο Κωνσταντίνος Υψηλάντης λίγο πριν από τον θάνατό του, το 1816, έλεγε στον γιο του Αλέξανδρο Υψηλάντη: «Υιέ μου, μη λησμόνει ποτέ ότι οι Έλληνες μόνον εις εαυτούς πρέπει να στηρίζωνται όπως γίνωσιν ελεύθεροι». Είναι το ίδιο που είπε, ως απόσταγμα ζωής, και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης: «Είδα τότε ότι ό,τι θα κάμωμεν θα το κάμωμε μονάχοι και δεν έχομε καμιά ελπίδα από τους ξένους». Και πράγματι! Ένα έθνος στους ιστορικούς του αγώνες για την επιβίωσή του, δεν πρέπει να επαφίεται σε ελπίδες για ξένη βοήθεια. Πάντοτε ο ξένος βοηθά πρώτιστα τον εαυτό του· και σε οποιαδήποτε στιγμή, αν το συμφέρον του κλίνει αλλού, δεν θα διστάσει να αποσυρθεί. Αγωνίζεται κανείς καλά, όταν βασίζεται μόνο στον εαυτό του.

Έτσι και στην περίπτωση του αγώνα της παλιγγενεσίας. Παρόλο που βρέθηκαν

κάποιοι φιλέλληνες, μαγευμένοι κυρίως από την αρχαία Ελλάδα, που ενίσχυσαν την προσπάθεια της απελευθέρωσης, καμιά οργανωμένη βοήθεια από ξένους δεν παρουσιάστηκε. Το έργο ήταν έργο των Ελλήνων. Το 1821 το ετοίμασαν οι Διδάσκαλοι του Γένους, κληρικοί και λαϊκοί τους οποίους θυμούμαστε με ευγνωμοσύνη σήμερα. Το έργο έφερε εις πέρας όλος ο Ελληνικός λαός, μικροί και μεγάλοι, άνδρες και γυναίκες, μορφωμένοι και αγράμματοι. Μπροστά στους τάφους εκείνων κλίνουμε σήμερα ευλαβικά τα γόνατα και σκορπίζουμε τα δαφνόφυλλα της τιμής και τις μυρσίνες του θαυμασμού μας.

Ο επετειακός εορτασμός της εθνικής εξέγερσης του έθνους επιδιώκει να υπενθυμίσει ότι είμαστε απόγονοι εκείνων που μεγαλούργησαν τότε, αλλά και που το έργο τους αφέθη ημιτελές. Οφείλουμε, εμείς οι νεώτεροι Έλληνες, αυτό το έργο να το φέρουμε σε πέρας. Χιλιάδες Ελλήνων στην Κύπρο, στενάζουμε ακόμα υπό δουλεία και απειλή πλήρους εξανδραποδισμού. Ποιο άλλο νόημα θα είχε για μας ο εορτασμός τέτοιας επετείου, παρά τη συνέχιση του αγώνα για απελευθέρωση και της ιδιαίτερης μας πατρίδας;

Εξάλλου, το μεγάλο μήνυμα που πέρασε την άνοιξη του 1821 πάνω από τις ελληνικές θάλασσες, δεν άφησε ασυγκίνητη την Κύπρο. Δεν άφησε αδιάφορη καμιάν ελληνική καρδιά, όπου και αν βρισκόταν. Το όνειρο με το οποίο ανδρώθηκαν τόσες γενεές δούλων γινόταν πραγματικότης και όσοι ζούσαν εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή, θεώρησαν τους εαυτούς τους ιδιαίτερα ευνοημένους από τον Θεό. Οι φλόγες της ελευθερίας που άναψαν πρώτα στον Μωριά, θρεμμένες με αίμα ηρώων και μαρτύρων, χοροπήδησαν και χύθηκαν ασυγκράτητες μέχρι τα πιο μακρινά ελληνικά βουνά και τις πιο μακρινές θάλασσες και συνήγειραν τους πανέλληνες.

Έτσι ακριβώς δέχτηκε και η Κύπρος το μεγάλο μήνυμα. Με την ψυχή όρθια και την καρδιά ξέχειλη από ενθουσιασμό και συγκίνηση. Προπαρασκευασμένη κατάλληλα από την αδιάκοπη επαφή με την ελληνική μητρόπολη, κατηχημένη από τα μυστικά διδάγματα των Φιλικών, μα πιο πολύ οδηγημένη από το δικό της βαθύ εθνικό αίσθημα, διαδήλωσε από την πρώτη στιγμή την αλληλεγγύη της προς τον εθνικό απελευθερωτικό αγώνα και την πίστη της για τη βέβαιη ανάσταση του γένους. Πολλοί οι Κύπριοι που βοήθησαν στην ετοιμασία του αγώνα, συνεργάτες και του ίδιου του Ρήγα Φεραίου, αλλά και άλλοι που έπεσαν στα πεδία των μαχών στην Ελλάδα, «υπόδουλοι ελευθερωταί αδελφών αλυτρώτων», όπως λέχθηκε προσφυώς.

Η Κύπρος πλήρωσε πολύ ακριβά, τότε, τη συμμετοχή της στον εθνικό αγώνα. Την 9η Ιουλίου 1821, από την πλατεία Σεραγίου στη Λευκωσία, ανάμεσα στις αγχόνες και τις λαιμητόμους που είχαν στηθεί, πέρασε για μια ακόμα φορά, όχι δυστυχώς τελευταία, η αδάμαστη ελληνική ψυχή της Κύπρου, ντυμένη τον πορφυρούν χιτώνα

του μαρτυρίου και φορώντας τον ακάνθινο στέφανο, για να διαλαλήσει ότι οι ρίζες του δένδρου της ελευθερίας είναι βαθιές και τίποτε δεν μπορεί να τις αφανίσει. Και να διαμηνύσει παντού ότι στην Κύπρο η ελληνική ψυχή δεν έσβησε ούτε ποτέ θα σβήσει.

Και σήμερα, παρά το ότι «μέγα πένθος Κύπριδα γαίαν ικάνει», για μισό σχεδόν αιώνα, παρόλο που το 37% της γης μας κατέχεται και μολύνεται από τον Τούρκο, μολονότι οι ναοί μας βεβηλώνονται και κρατούμαστε με τη βία των όπλων μακριά από τις εστίες μας, γιορτάζουμε με κάθε λαμπρότητα την επέτειο της εθνική μας παλιγγενεσίας. Γιατί κατανοούμε πλήρως πως μόνο με τον τρόπο αυτό, με τη βίωση των εθνικών ιδεωδών και τον παραδειγματισμό από το παρελθόν, είναι δυνατόν να επιτευχθεί η απελευθέρωση της πατρίδας μας.

Μέσα στη μνήμη των λαών τα μεγάλα γεγονότα της Ιστορίας τους στέκουν ως φάροι λαμπροί προς τους οποίους ατενίζει το έθνος και εμπνέεται, παραδειγματίζεται, αντλεί νέες δυνάμεις. Τέτοιος μεγαλειώδης ολόλαμπρος φάρος είναι για τους Έλληνες, η Επανάσταση του ’21 . Το έπος του ’21 σφυρηλατεί ιδανικά, δημιουργεί παραδόσεις, ανοίγει νέους πνευματικούς και ηθικούς ορίζοντες, κατευθύνει τον ρουν του πολιτισμού, εμψυχώνει άτομα, ανορθώνει συνειδήσεις.

Οφείλουμε πρωτίστως εμείς, οι αλύτρωτοι Έλληνες της Κύπρου, να παραδειγματιστούμε από τα μηνύματά του. Τετρακόσια έτη δουλείας δεν μπόρεσαν να αποχαυνώσουν το έθνος. Αντίθετα υπήρξαν τετρακόσια έτη συνεχούς προπαρασκευής για την πραγμάτωση της εθνικής του ιδέας. Ας μη μας πτοήσουν λοιπόν οι ταλαιπωρίες των 47 ετών κατοχής. Ας κρατηθούμε από τις αρχές και τα ιδανικά μας και θα έρθει και για μας η λύτρωση.

«Θαρσείν χρη, ταχ’ αύριον έσσεται άμεινον».

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου,
11 Φεβρουαρίου 2021.